

POL-30 Birkstedt Johanna

22.01.2014
JULKINEN

VASTAANOTTAJA:
Ulkoasiainvaliokunta

Asia

EU/YUTP/Eduskunnalle tiedottaminen/EU:n sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustaminen Keski-Afrikan tasavaltaan

Viite UTP 32/ 2013vp

EUTORI-tunnus

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys EU:n sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustamisesta Keski-Afrikan tasavaltaan.

Eurooppakirjeenvaihtajan sijainen

Johanna Birkstedt

LIITTEET UM2014-00090

Viite

Asiasanat	Keski-Afrikan tasavalta, YUTP, kriisinhallinta
Hoitaa	PLM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, PE, SM, STM, TPK, VM, VNK

Ulkoasiainministeriö

PERUSMUISTIO

UM2014-00090

POL-30 Shakir Aysu(UM), Laajava
Minna(UM), Lankinen Mari(UM)

22.01.2014

Asia

EU:n sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustaminen Keski-Afrikan tasavaltaan

Kokous

U/E/UTP-tunnus UTP 32/2013vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU on tehnyt nopeutetulla aikataululla periaatepäätöksen uuden sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustamisesta Keski-Afrikan tasavaltaan. EU on samalla hyväksynyt operaatiolle kriisinhallintakonseptin. Operaatio on tehtäviltään ja kestoaltaan tarkasti rajattu. Operaatio kestää 4-6 kuukautta. Operaation tärkeimmät tehtävät ovat turvallisuustilanteen vakauttaminen sekä paikallisen siviiliväestön suojeleminen. Periaatepäätös operaation perustamisesta tehtiin 20.1.2014 ulkoasiainneuvostossa. Operaation perustavan neuvoston päätöksen valmistelu on käynnistetty EU:n ulkosuhdehallinnossa.

Suomen kanta

Suomi on suhtautunut myönteisesti sotilaallisen kriisinhallintaoperaation perustamiseen pitäen sitä välttämättömänä. Keski-Afrikan tasavallan tilanne on huonontunut entisestään viime viikkojen ja kuukausien aikana ja kansanmurhaan verrattavan väkivallan kiihtyminen on todellinen riski. Humanitaarisen avun tai kehitysyhteistyön tekeminen maassa on vaikeutunut, eikä näitä voida jatkaa ennen kuin tilanne on saatu vakautettua.

Suomi on pitänyt operaation perustamista tärkeänä myös EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) kehittämisen kannalta. EU:n kriisinhallinnan painopiste on siirtymässä Afrikkaan, ja yksi EU:n tavoitteista on alueellisten organisaatioiden tukeminen kriisien hallinnassa. Keski-Afrikan tasavallan hälyttävän tilanteen ja esillä olevan operaation luonteen huomioiden, operaation valmistelussa tulisi edetä kiireellisesti.

Suomi ei ole vielä tehnyt päätöksiä omasta osallistumisestaan.

Pääasiallinen sisältö

EU on tehnyt nopeutetulla aikataululla periaatepäätöksen uuden sotilaallisen EUFOR-kriisinhallintaoperaation perustamisesta Keski-Afrikan tasavaltaan. Päätös operaation perustamisesta tehtiin 20.1.2014 ulkoasiainneuvostossa. Operaatio tukee Yhdistyneiden kansakuntien (YK) mandaatin alla toimivia Afrikan unionin (AU) MISCA-operaatiota (Mission internationale de soutien à la Centrafrique, englanniksi AFISM-CAR) ja tätä tukevaa Ranskan Sangaris-operaatiota. Päätös oli johdonmukainen jatkumo joulukuun 2013 Eurooppa-neuvoston päätelmiin, joissa pyydettiin neuvostoa tekemään tammikuussa 2014 päätöksiä EU:n toimenpiteistä Keski-Afrikan tasavallan tilanteen vakauttamiseksi.

Periaatepäätöksen yhteydessä EU hyväksyi myös operaation kriisinhallintakonseptin (CMC), joka mahdollistaa yksityiskohtaisemman operaatiosuunnittelun. EU-operaatio on tehtäviltään ja kestoltaan tarkasti rajattu. Operaation tärkeimmät tehtävät ovat turvallisuustilanteen vakauttaminen ja paikallisen siviiliväestön suojeleminen. Tällä hetkellä on kaavailtu, että EU-operaatio tulee keskittymään ainakin alkuvaiheessa Banguin lentokentän turvaamiseen. Ranskan joukot ovat yhdessä MISCA:n kanssa saaneet Banguin lentokentän alueen vakautettua, mikä turvaa humanitaarisen avun saapumisen. Nyt ne pyrkivät laajentamaan toiminta-alueitaan myös Banguin ulkopuolelle, erityisesti Bossangoaan. Näin EU-operaatio tukee MISCA-operaatiota ja Ranskan Sangaris-operaatiota Keski-Afrikan tasavallan vakauttamisessa vapauttamalla MISCA:n ja Sangaroksen voimavaroja muualle.

Operaatio on osa EU:n kokonaisvaltaista suunnitelmaa, jolla Keski-Afrikan tasavallan tilanteeseen pyritään puuttumaan. EU-operaatio valmistellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ja koordinoiden muiden toimijoiden, kuten Keski-Afrikan tasavallan väliaikaisen hallinnon, YK:n, AU:n, Ranskan ja USA:n kanssa. Tilanne muuttuu lähes päivittäin, minkä takia myös suunnittelussa tarvitaan joustavuutta. EU-operaation enimmäiskoko on alustavissa kaava iluissa ollut enintään 1 000 henkeä. Ranska on tarjoutunut toimimaan kehysvaltiona sekä muodostamaan operaatiota alueella johtavan esikunnan (FHQ) mahdollistaen täten saumattoman yhteistyön Sangaris-operaation kanssa. Kreikka on tarjonnut operaatioesikunnaksi (OHQ) Larissan esikuntaa. EU-operaation "bridging"-luonteella luodaan edellytykset sille, että 4-6 kuukautta kestävä operaation päätyttyä vastuu voidaan siirtää AU:n MISCA-operaatiolle.

Kaikki EU:n jäsenmaat ovat pitäneet nopeita toimia tarpeellisina tilanteen vakavuuden takia. Jäsenmaat ovat antaneet laajaa tukea EU-operaation perustamiselle. Riittävä oikeudellinen pohja operaatiolle haetaan YK:n turvaneuvoston päätöslauselman muodossa. YK:n turvaneuvoston odotetaan antavan uuden Keski-Afrikan tasavallan koskevan päätöslauselman, mahdollisesti 28.1.2014. Tämän yhteydessä turvaneuvoston odotetaan antavan tukensa myös EU-operaatiolle.

Keski-Afrikan tasavallan kriisillä on vakavia poliittisia, turvallisuus-, sosiaalis-taloudellisia, humanitaarisia ja ihmisoikeuslottuvuuksia. Keski-Afrikan tasavaltaa ja sen rakenteita voidaan määritellä romahtaneeksi valtioksi. Täydellisen valtion romahtamisen sekä mahdollisen kansamurhan estämiseksi tarvitaan välitön ja nopea turvallisuustilanteen vakauttaminen.

Keski-Afrikan tasavalta on yksi maailman köyhimmistä valtioista. Maassa on kuluneiden vuosikymmenten aikana ollut useita kriisejä ja vallanvaihdoksia. Maaliskuussa 2013 maan silloinen presidentti Francois Bozizé syrjäytettiin sotilaallisella

vallankaappauksella, jonka takana oli pääasiassa muslimeista koostuva aseellinen Seleka-ryhmittymä. Tämän jälkeen tilanne on kärjistynyt nopeasti Seleka-ryhmittymän jatkaessa hajanaisia, mutta säännöllisiä iskujaan. Iskut ovat kohdistuneet erityisesti kristittyihin, jotka ovat muodostaneet vastarintaryhmiä (anti-Balaka). Konflikti ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti eri uskontoryhmien välinen, vaan taustalla vaikuttavat historialliset tekijät sekä eri uskontoryhmien taloudelliset intressit. Keski-Afrikan tasavallan humanitaarinen tilanne on hälyttävä. Jopa kaksi miljoonaa kansalaista kärsii aliravitsemuksesta. Humanitaarisen avun varassa olevien, maan sisäisten ja ulkoisten pakolaisten määrä kasvaa nopeasti. Vuoden 2013 aikana naapurimaihin (Kamerun, Tšad, Kongon demokraattinen tasavalta ja Kongo) pakeni yli 70 000 ihmistä. Maan sisällä siirtymään joutuneita on YK:n uusimman arvion mukaan jo lähes miljoona.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 15.–17.1.2014 (Ulkoasiainneuvosto 20.1.2014)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Shakir Aysu	UM	aysu.shakir@formin.fi	050 438 4297
Laajava Minna	UM	minna.laajava@formin.fi	
Lankinen Mari	UM	mari.lankinen@formin.fi	

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

